

ОСОБЛИВИ ВИПАДКИ ІМЕННИКОВОГО СЛОВОСКЛАДАННЯ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті розглядаються такі малодосліджені словотвірні моделі іменникового словоскладання німецької мови, як багатокomпонентні іменникові композити та композити, які містять у своїй структурі літери. В роботі описано словотвірні характеристики іменникових композитів німецької мови та їхні основні типи; простежено структуру та відношення між складниками багатокomпонентних ІК; встановлено види синтаксичних сполучень, які можуть виступати першим безпосереднім складником фразових композитів. Визначено можливі способи функціонування літер та формул у складі іменникових композитів, які виявляють їхню залежність від певних галузей знань, окрім випадків застосування літер в іконічній функції. Проаналізовані види іменникового словоскладання слугують детальнішій класифікації словотвірних моделей іменникового словоскладання німецької мови. Наведені приклади свідчать, що описані моделі словоскладання є продуктивними словотвірними процесами у сучасній німецькій мові.

Ключові слова: іменниковий композит (ІК), перший безпосередній складник (ПБС), другий безпосередній складник (ДБС), багатокomпонентний композит, фразовий композит.

Постановка наукової проблеми та її значення. Інтерес дослідників до іменникового словоскладання у сучасній німецькій мові зумовлений великою продуктивністю іменникових композитів (ІК), виникненням нових структурно-семантичних схем словоскладання та різноманітністю значень і можливих співвідношень між складниками композитів. Моделі словоскладання виступають джерелом поповнення лексичного складу мови, утворення неологізмів, okazіоналізмів, експресивно-образних номінацій у розмовному мовленні, мові мас-медіа та реклами. Однак не всі випадки іменникового словоскладання досліджені детально. В сучасному німецькомовному дискурсі зустрічаємо словотвірні конструкції, які не потрапляють в поле зору дослідників, оскільки знаходяться на периферії словоскладання. Окремі

словотвірні моделі ІК, які набули досить широкого розповсюдження, розглядаються як винятки. Детальнішої класифікації потребують насамперед багатокомпонентні ІК (які містять три і більше твірні основи) та ІК, відношення між складниками в яких відрізняється від звичних відношень між означуваним словом (ДБС) та його означенням (ПБС), які є характерними для традиційних словотвірних моделей детермінативних ІК.

Аналіз досліджень проблеми. Дослідженню композитів у германістиці присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, у яких розглянуто структурні та семантичні (В. С. Вашунін, М. Д. Степанова, I. Barz, D. Elke, W. Fleischer, W. Motsch, L. Ortner), синтаксичні (В. М. Павлов, S. Olsen, J. Toman), функціональні (Д. У. Ашурова, О. В. Беспалова, P. Handler, C. Peschel) особливості іменникових композитів. Дослідження структури й семантика багатокомпонентних іменникових композитів відбувалося в основному на базі ІК, що функціонують у термінологічних системах різних галузей науки й техніки (Л. Ю. Кованцева, В. П. Міханько). Проте більшість дослідників концентрує свою увагу на типових словотвірних моделях іменникового словоскладання, не згадуючи, або ж лише констатуючи існування на периферії словоскладання таких ІК, як фразові композити, ІК з літерами та іншими знаками у якості ПБС. Однак продуктивність останніх у мові зростає, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Мета і завдання статті. Мета дослідження полягає в аналізі структури та семантики окремих словотвірних конструкцій ІК, які вирізняються серед основних морфологічних моделей іменникового словоскладання сучасної німецької мови своєю формальною будовою чи відношенням між складниками. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких завдань: описати словотвірні характеристики іменникових композитів німецької мови та їхні основні типи; простежити структуру та відношення між складниками багатокомпонентних ІК; виявити особливості семантики ІК, які містять у своїй структурі літери, цифри, формули, інші знаки. Опис та диференціація

особливих випадків іменникового словоскладання сприятимуть детальному вивченню системи словотворення німецької мови.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Словоскладання в німецькій мові є особливо продуктивним у творенні іменників. Іменниковий композит є цілісною лексико-граматичною конструкцією, яка утворилася з метою номінації складного розчленованого мисленнєвого конструкту (концепту) за допомогою складання кількох основ, простих чи похідних слів, які репрезентують різнорідні концептуальні ознаки вербалізованого концепту [1, с. 4]. Водночас когнітивне ускладнення концептуальної картини світу призводить, на думку Н. А. Шток, до необхідності формування саме словоскладних лексичних одиниць для номінування нових реалій оточуючої нас дійсності [2].

Німецька дослідниця І. Барц виокремлює детермінативний композит як прототипний вид композита у сфері іменникового словоскладання німецької мови. Детермінативний ІК характеризується підпорядкуванням його першого безпосереднього складника (ПБС) другому безпосередньому складникові (ДБС), який граматично та семантично домінує в словоскладній конструкції, на відміну від копулятивних композитів, складники яких є відносно рівноправними між собою. Значення копулятивного композита формується додаванням або інтеграцією значень його безпосередніх складників (*Hosenrock, Chlorwasserstoff, Baden-Württemberg, Stier-Mensch*).

Серед детермінативних ІК більшість належить до модифікаційних утворень. Об'єм значення ДБС обмежує ПБС, уточнюючи його із різних точок зору. Вид та можливості такого обмеження / субкласифікації залежать, на думку І. Барц, від практичної значущості позначуваного ДБС предмета [2, с. 727–730]. Так, наприклад, один з основних концептів HAUS за допомогою словоскладання може бути субкласифікований за призначенням: *Miethaus, Wohnhaus, Gästehaus*; за розміром: *Hochhaus, Kleinhaus*; за матеріалом: *Blockhaus, Holzhaus*; за місцезнаходженням: *Nachbarschaftshaus, Landhaus*; за приналежністю: *Elternhaus, Gemeindehaus, Privathaus*; за способом будівництва:

Fachwerkhaus, Reihenhaush; за відношенням мовця, його оцінкою: *Spitzenhaus, Edelhaus, Superhaus, Originalhaus*. Інші ІК вербалізують інші особливі ознаки певного виду будинків або конкретного референта, наприклад: *Apartmenthaus, Stammhaus, Rathaus, Gotteshaus, Traumhaus, Geburtshaus, Softwarehaus*.

Окрім модифікаційних ІК, дослідники розрізняють інші види детермінативних композитів, а саме:

а) композити із віддієслівним іменником у ролі ДБС (*Rektionskomposita*), значення яких визначається на основі збереження валентних властивостей дієслова у віддієслівного іменника, наприклад: *Online-Ausverkauf, Jobverlust, Lehrerbildung, Parteiausschluss*;

б) посесивні композити (композити-бахуврихі), що іменують людей, тварин чи рослини за їхніми частинами (*Rotkehlchen, Löwenzahn, Dickwanst*);

в) пояснюючі, або експлікативні, композити, у яких ДБС експлікує загальну категорію, уже наявну в значенні ПБС (*Abbauprozess, Angstgefühl, Aggressionszustand*).

Словоскладання в німецькій мові характеризується тим, що в ролі ПБС можуть виступати практично всі частини мови, в тому числі службові, конфікси і навіть синтаксичні сполучення, однак 78 % усіх узуальних та okazіональних іменникових композитів, як зазначено в граматиці Duden [3, с. 720], становлять ІК з іменником в якості ПБС. Варто зазначити, що у ролі складників ІК виступають не лише прості (непохідні) слова чи основи, але й слова, особливо іменники, утворені різними словотвірними способами: деривати (*Sicherheitsagentur*), абрєвіатури (*EU-Kommission*), композити (*Hasenverwertungsbetrieb*). Самі ІК здатні виступати твірними основами як для інших композитів (*Möchtegernrennfahrer, Versandhaus-Gartenstuhl*), так і для суфіксальних похідних (*Sprachwissenschaftler, Wirrköpfigkeit, teddybärhaft*).

Особливу увагу дослідників привертають багатоконпонентні ІК. Вони демонструють велику інформаційну насиченість та різноманітні відношення між складниками композита. Більшість таких багатокорєневих композитів є бінарними структурами, тобто ми можемо виокремити означуване слово

(основний, ядерний компонент (ДБС)) та означення (детермінуючий, модифікуючий компонент (ПБС)). Багатокомпонентні ІК здатні детальніше субкласифікувати об'єкт номінації, що реалізується лівостороннім розширенням номінативної структури ІК, а саме додаванням нового ПБС, який вербалізує додаткові ознаки об'єкта номінації: *Haus* > ***Blockhaus*** > ***Wohnblockhaus*** > ***Einfamilienwohnblockhaus***.

Зокрема ми виокремлюємо такі можливі варіанти структури багатокомпонентних ІК:

- простий або похідний іменник + іменниковий композит: у цьому випадку відбувається уточнення характеристик об'єкта номінації за допомогою вербалізації додаткових ознак позначуваного, наприклад, у ІК *Kinder-Kartoffel-Chips*, *Kinder-Frühstücksflocken* ДБС-и, котрі позначають певні продукти харчування, уточнюються за допомогою ПБС *Kinder*, котрий виражає цільове призначення цих продуктів;

- ІК + іменник: ПБС, виражений іменниковим композитом, виражає складне поняття та виступає певною комплексною характеристикою для ДБС, наприклад: *Wasserstoffblondine*, *Schwarzgeldkonto*, *Flugzeugwrack-Fotograf*, *Kurzstreckenflug*;

- ІК + ІК: такі ІК є інформаційно насиченими і використовуються для номінації складних понять, які потребують експліцитного вираження не однієї, а кількох своїх ознак; часто зустрічаємо такі ІК, наприклад, в назвах законів: *Arzneimittelausgaben-Begrenzungsgesetz*, *Krankenversicherungs-Kostendämpfungsgesetz*.

Описані випадки багатокомпонентних композитів мають традиційну для ІК бінарну структуру, адже в них виокремлюємо основний та детермінуючий компоненти, які в свою чергу теж можуть складатися із кількох складників. Інші відносини спостерігаємо між складниками багатокомпонентних ІК, в яких перший та другий (інколи і третій) складники підпорядковані останньому компоненту (означуваному слову): *Mutter-Kind-Beziehung*, *Vorher-Nachher-Satellitenfotos*, *Start-Stopp-System*, *EU-Russland-Gipfel*, *Wasser-Zucker-Aroma-Mixtur*. Наведені приклади ми не можемо розчленувати на два складники,

однак, аналізуючи їхню семантику, виявляємо в них основний компонент (останній складник), від якого залежать попередні два (в останньому прикладі – три) складники, які є рівноправними між собою та вербалізують одну і ту ж ознаку позначуваного. Так, у ІК *Mutter-Kind-Beziehung* перші два складники виражають суб'єктів відношення – матір і дитину, в ІК *Vorher-Nachher-Satellitenfotos* (супутникові фото, зроблені до і після) – відносні часові характеристики, в ІК *Start-Stopp-System* (система, яка вмикає і вимикає мотор (напр., під час зупинки на світлофорі з метою економії пального)) – функціональні характеристики, в ІК *EU-Russland-Gipfel* – учасників зустрічі на вищому рівні, в ІК *Wasser-Zucker-Aroma-Mixtur* перші три складники вербалізують складові частини напою. Такі іменникові композити німецька дослідниця Г. Ельсен вважає прикладами наявності не лише бінарної (двохчленної) композитної структури, а й трьохчленної [5, с. 62], а в нашому останньому прикладі відповідно маємо навіть чотирьохчлену структуру. Ці ІК все ж традиційно демонструють наявність основного компонента, який субкласифікується за допомогою не одного, а кількох відносно рівноправних складників ІК. Композити такого типу віднесені В. Флейшером та І. Барц до ІК із першим складником, вираженим словосполученням [7, с. 123], з чим можна погодитись, якщо розглядати детермінуючі компоненти не як нанизування іменників, як класифікують такі словотвірні конструкції дослідники, а як сурядне словосполучення, у якому зв'язок між членами словосполучення не виражений експліцитно, лише за допомогою дефіса. Аналогічні відношення спостерігаємо в ІК, у яких зв'язок між детермінуючими іменниками є експліцитно вираженим за допомогою сполучника сурядності: *Berg-und-Tal-Fahrt, Stop-and-go-Verkehr*.

До багатокomпонентних композитів відносимо й ІК із ПБС, вираженим словосполученням або ж реченням, які ще отримали в лінгвістичній літературі назву «фразові композити» (Phrasenkomposita), та які привертають все більше уваги науковців [8; 9; 10], хоча і вважаються мовознавцями в основному оказіональними утвореннями [3, с. 726].

Аналізуючи структуру фразових композитів, виокремлюємо такі можливі варіанти синтаксичних сполучень, які виступають у якості означення (ПБС) до основного ДБС композита:

1) Найчастотнішими є іменникові словосполучення, які містять іменник як основний член синтаксичного сполучення та означення до нього, виражене прикметником: *Langstreckenflug, Virtual-Reality-Experiment, Smart-Home-Technik, Weiße-Kragen-Kriminalität, Künstlerisch-brillante-mutige-phantastische-Frau-Preis*; або числівником: *Zweimetermann, Erste-Hilfe-Kasten, Ein-Euro-Job, Ein-Satz-Forschungsarbeiten, 100-Millionen-Dollar-Klage, Einelternfamilie*. Останній ІК демонструє складні словотворчі механізми, властиві іменниковому словоскладанню німецької мови. ПБС у ІК *Einelternfamilie* містить сполучення *ein Eltern*, яке не існує в мові, а в композиті використане замість *ein Elternteil*. Усічення складного іменника у цьому словосполученні відбулося аналогічно до процесів усікання одного з компонентів багатоконпонентного ІК, зазвичай середнього, в ІК німецької мови, які отримали в німецькому словотворенні назву «Klammerform», наприклад: *Fernamt* замість *Fernsprechamt*.

Окрім підрядних іменникових словосполучень, як ми вже зазначали, в ролі ПБС можуть виступати і сурядні словосполучення із або ж без сурядного сполучника: *Nacht-und-Nebel-Aktion, Frage-und-Antwort-Spiel, Mutter-Kind-Urlaub, Wort-Bild-Marke, Henne-Ei-Dilemma*. Однак лише в останньому ІК *Henne-Ei-Dilemma* (spiegel.de, 10.01.2009), який походить від відомого виразу «Was war zuerst da: die Henne oder das Ei?», між іменниками імпліцитно існує розділовий зв'язок, який легко відтворюємо у процесі інтерпретації на основі знання прецедентного висловлювання. Усім іншим композитам властивий єднальний зв'язок між іменниками, наприклад: *Wort-Bild-Marke – sowohl Schrift als auch grafische Elemente enthaltendes Logo*.

2) Дієслівні словосполучення у якості ПБС композита виступають у формі дієслівного кореня та залежного від нього іменника (*Brotbackautomat, Geschirrspülmaschine, Energiesparlampe, Autoabschleppdienst*) або прислівника (*Onlinebezahlendienst, Immer-weiter-machen-Motto*). Інколи зустрічаємо і сурядні

дієслівні словосполучення в ролі детермінуючого компонента ІК: *Start-und-Lande-Bahn, Stop-and-Wait-Algorithmus, Start-Stopp-Automatik*.

3) Прийменникові сполучення з іменниками: *Nachwendezeit, Unterwasserfahrzeug, Um-die-Ecke-Kuschelcouch*, при цьому зустрічаємо й іншомовні прийменникові сполучення: *After-Show-Party, After-Baby-Bauch, After-Baby-Body, Afterhour-Event, After-Job-Party* (приклади з wortwarte.de). Прийменникові сполучення можуть бути розширені, входить до складу сталих словосполучень: *Rund-um-die-Uhr-Bewachung, Wort-für-Wort-Übersetzung, "door-in-the-face"-Taktik, Große-Koalition-nur-mit-Kanzler-Schröder-Dogma* (stern.de, 20.09.2005). Зустрічаємо також прийменникові сполучення із займенниками: *Ohne-mich-Standpunkt* та з числівниками *All-in-one-Gerät, 9-bis-5-Beamte, 4-in-1-Lösung*. Схожими на ІК із прийменниковими сполученнями в якості ПБС є утворення з префіксом **Anti-**, який структурно, а також у процесі інтерпретації ІК виконує функцію прийменника та відноситься не до всього композита, а лише до його ПБС, наприклад: *Anti-Aging-Creme, Anti-Atomkraft-Bewegung, Antibabypille, Antidiskriminierungsgesetz, Antidopinggesetz*.

Серед інших синтаксичних сполучень, які виступають в ролі означення до основного складника ІК зустрічаємо також випадки прикметникових і прислівникових сполучень: *Rundum-sorglos-Paket, All-inclusive-Urlaub, Vorher-Nachher-Show, Ex-und-hopp-Flasche, Ex-und-hopp-Generation*.

4) До фразових композитів відносять і ІК з ПБС, вираженим реченням. У ролі ПБС можуть виступати різні типи речень: наказові, окличні, розповідні, питальні, наприклад: *Stehaufmännchen, Aus-der-wird-noch-was-werden-Preis* (sueddeutsche.de, 06.10.2006), *Ich-will-bloß-weg-Fernweh-Stiller* (welt.de, 1.10.2007), *«Ich bin ein Star, holt mich hier raus!»-Staffel* (focus.de, 2.02.2014). Складні слова з ПБС, вираженим реченням, демонструють необмежені можливості модифікації чи індивідуалізації значення ДБС композита. Зловживання подібними словотвірними конструкціями спричинило б інформативну перенавантаженість речення, тому вони не набули особливого поширення, однак вживаються у мові художньої літератури та мас медіа.

Інколи такі ІК співвідносяться з попереднім контекстом, але зазвичай не потребують особливих контекстуальних уточнень, оскільки ґрунтуються на загальновідомих висловах, наприклад: *Geiz-ist-geil-Mentalität*.

Від фразових композитів варто відрізнити зсуви, які утворилися за допомогою злиття синтаксичних сполучень слів у одне слово (*Möchtegern, Vergissmeinnicht*), а також складно-похідні слова, або зрощення, які Й. Ербен класифікує як особливий вид словотвору, що характеризується «зростанням» групи слів в основу для суфіксального словотвору [6, с. 35], наприклад: *Weiß-Tennissocken-Träger, Liegestuhl-Besetzer, Als-erster-vor-dem-Restaurantsteher, Sandalen-und-Unterhemd-Träger* (welt.de, 10.04.2008).

Окрім фразових композитів на особливу увагу заслуговують, на нашу думку, ІК із ПБС, вираженим літерами, наприклад: *Y-Chromosom, X-Beine, V-Ausschnitt, T-Eisen*. У цих випадках літери мають, на думку Е. Доналіс, іконічну функцію [4, с. 10], вони передають значення форми, характерної самій літері, наприклад: *T-Binde = T-förmige Binde; V-Sprung, V-Stil = Stil des Skispringens, bei dem die Skier v-förmig gehalten werden*.

В інших випадках літери використовуються для передачі певної послідовності, пріоритетності, рейтингу. Так, в ІК *AAA-Land* (zeit.de, 8.08.2011) перший складник у формі трьох літер А слугує показником умовного позначення кредитного рейтингу підприємств чи держав (від А (високого) до D (низького)). Сюди ж можна віднести систематизацію транспортних засобів по класах залежно від розмірів, комфорту, призначення (*Mercedes-Benz B-Klasse, F-Klasse-Auto*), однак у цьому випадку за літерами стоять умовно приписані ним значення, так, А-Klasse позначає модельний ряд найменших машин, так званих міських мікрокарів. При позначенні вікових груп дітей у спорті використовуються літери від G до A для позначення відповідно від наймолодшої до найстаршої вікових груп: *G-Jugend, F-Jugend, E-Jugend, D-Jugend, C-Jugend, B-Jugend, A-Jugend*.

Частим є використання літер як складників композитів у мовах окремих науках, де за літерами стоять значення, приписані ним у межах певних

наукових терміносистем, наприклад, у математиці для позначення осей координат: *x-Achse*, *y-Achse* та *z-Achse*. В музиці літери C, D, E, F, G, A та H застосовуються для позначення нотних знаків від ноти «до» до «сі», відповідно із назвами нотних знаків співвідносяться літери у якості першого складника таких ІК, як *G-Schlüssel* (скрипковий ключ, або ключ соль), *E-Saite* (струна, налаштована на ноту мі), *H-Dur* (сі-мажор).

Від композитів із ПБС, вираженим літерою, ми відрізняємо ІК, які є частковими скороченнями, тобто літера в якості ПБС композита є скороченням від певного слова. Так, якщо в ІК *H-Bombe* (воднева бомба) літера H стоїть як хімічний знак водню, тобто має своє значення в періодичній системі хімічних елементів, то в ІК *H-Milch* (ультрапастеризоване молоко) вона виступає скороченням від прикметника *haltbar*. Як бачимо, одна і та ж літера може виступати в різних функціях і передавати різні значення (порівняємо *H-Dur*, *H-Bombe*, *H-Milch*).

У якості ПБС іменникових композитів зустрічаємо літери не лише німецького, а й грецького алфавіту: *Alpha-Männchen*, *Alphaalkoholiker*, *Beta-Rezeptorenblocker*, або *β -Blocker*, *Gammafunktion*, *Deltastrahlen* (*δ -Strahlen*); а також формули: *CO-Test*, *CO₂-Ausstoß*, *NaCl-Kristall*, *H₂-Atemtest*, що є характерним для терміносистем певних наук. Розуміння таких ІК потребує наявності певних попередніх знань у відповідних галузях науки.

Поєднання літер та цифр як детермінуючий компонент ІК може виступати також скороченням від певного словосполучення, тоді на письмі літера та число відокремлюються дефісом або ж пишуться разом (*G-8-Staat*, *G8-Staat*). В ІК *G-7-Staat*, *G-8-Staat* (країна великої сімки / вісімки) **G 7** та **G 8** є скороченням від *die Großen 7 / 8*, а в ІК *G-8-Klasse* це ж скорочення **G 8** означає гімназію із восьмирічним строком навчання (на противагу гімназії із дев'ятирічним навчанням). У деяких ІК поєднання літери та числа є скороченням від синтаксичного сполучення прийменника з числівником, наприклад, в ІК *U-18-Nationalmannschaft*, *U-21-Spieler*, *Ü-30-Party* та в утворених за аналогією *Ü-40-Gala*, *Ü-50-Party* перші літери використані

відповідно як скорочення від прийменників *unter* та *über*, які в поєднанні з числами позначають певні обмеження у віці.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Проаналізовані види іменникового словоскладання слугують детальнішій класифікації таких словотвірних моделей іменникового словоскладання німецької мови, як фразові композити та композити з літерами в ролі ПБС. Описані варіанти багатокомпонентних ІК та, зокрема, фразових композитів, свідчать про те, що ІК виступають як інформативно насичені одиниці, що містять деталізовану інформацію про одну з ознак об'єкта номінації у формі складного слова чи синтаксичного сполучення або ж вербалізують одночасно кілька його ознак. Визначені можливі способи функціонування літер у складі ІК встановлюють їхню залежність від певних галузей знань, окрім випадків їхнього застосування в іконічній функції. Проаналізований матеріал підтверджує, що описані моделі словоскладання є продуктивними словотвірними процесами, які відбуваються у сучасній німецькій мові, що демонструють приклади, дібрані із електронних ЗМІ, корпусу неологізмів німецької мови *wortwarte.de* та словника *Duden*. Предметом подальшого дослідження може бути зіставний аналіз функціонування цих словотвірних моделей ІК у різних типах дискурсу.

Джерела та література

1. Рись Л. Ф. Когнітивно-комунікативні особливості іменних композитів у німецькомовному медіа-дискурсі): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Л. Ф. Рись. – Львів, 2010. – 20 с.
2. Шток Н. А. Когнитивные механизмы формирования новых сложных существительных в современном английском языке [Электронный ресурс] : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н. А. Шток. – М., 2008. – Режим доступа : <http://www.dissers.ru/avtoreferati-kandidatskih-dissertatsii/a239.php> (20.01.2014)
3. Barz I. Die Wortbildung / Irmhild Barz // Duden. – Band 4. Die Grammatik : 7. Auflage. – Mannheim : Dudenverlag, 2005. – S. 641–772.

4. Donalies E. Marginale Morphologie. Das Problem mit den Rädern – Ein Randproblem? [Электронный ресурс] / Elke Donalies // Sprachreport. – 2007. – № 1. – S. 6–12. – Режим доступа : <http://pub.ids-mannheim.de/autoren/ids/donalies.html> (05.10.2014)
5. Elsen H. Komplexe Komposita und Verwandtes [Электронный ресурс] / Hilke Elsen // Germanistische Mitteilungen. – 2009. – № 69. – S. 57–71. – Режим доступа : www.bgdv.be/Dokumente/GM-Texte/gm69_elsen.pdf (7.10.2014)
6. Erben J. Einführung in die deutsche Wortbildungslehre / Johannes Erben. – 5., ergänzte Aufl. – Berlin : Erich Schmidt Verlag, 2006. – 208 S.
7. Fleischer W. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. / Wolfgang Fleischer, Irmhild Barz. – 3. Aufl. – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 2007. – 382 S.
8. Hein K. Phrasenkomposita – ein wortbildungsfremdes Randphänomen zwischen Morphologie und Syntax? / Katrin Hein // Deutsche Sprache : Zeitschrift für Theorie, Praxis, Dokumentation. – 2011. – № 4. – S. 331–361.
9. Meibauer J. Phrasenkomposita zwischen Wortsyntax und Lexikon / Jörg Meibauer // Zeitschrift für Sprachwissenschaft. – 2003. – № 22.2. – S. 153–188.
10. Schaarschmidt S. Phrasenkomposita im Deutschen [Электронный ресурс] / Stefanie Schaarschmidt. – Режим доступа : <http://www.seun.ru/content/info/learndepart/faculty/fspp/2/1/konf/Schaarschmidt.pdf> (5.10.2014)

Рысь Л. Ф. Особые случаи именного словосложения в современном немецком языке. В статье рассматриваются такие малоисследованные словотворческие модели именного словосложения немецкого языка, как многокомпонентные именные композиты и композиты, содержащие в своей структуре буквы. В работе описаны словотворческие характеристики именных композитов немецкого языка и их основные типы; прослежены структура и взаимоотношения между составляющими многокомпонентных ИК; установлены виды синтаксических сочетаний, которые могут выступать первой непосредственной составляющей фразовых композитов. Определены возможные способы функционирования букв и формул в составе именных композитов. Значение таких композитов зависит от определенных отраслей знаний, кроме случаев использования букв в иконической функции. Проанализированные виды именного словосложения свидетельствуют, что описанные модели словосложения являются продуктивными словотворческими процессами в современном немецком языке.

Ключевые слова: именной композит, первая непосредственная составляющая, вторая

непосредственная составляющая, многокомпонентный композит, фразовый композит.

Rys L. F. Particular Cases of Nominal Composition in the Modern German Language.

The article deals with such little-investigated word formation models of nominal composition in the modern German, as multicomponent noun compounds and noun compounds which contain letters in the structure. In the research the word-formation characteristics of noun compounds of the German language and their basic types are described; the structure and the relations between the immediate constituents of multicomponent noun compounds are observed; the types of syntactic constructions which can be the first immediate constituent of phrasal compounds are revealed. The possible ways of functioning of letters and formulas in the structure of noun compounds are defined. The noun compounds with letters show their dependence on certain branches of knowledge, except when using the letters in the iconic function. Analysed types of noun compounds evidence that the described compounding models are productive word formation processes in the modern German language.

Key words: noun compound, the first immediate constituent, the second immediate constituent, multicomponent compound, phrasal compound.